

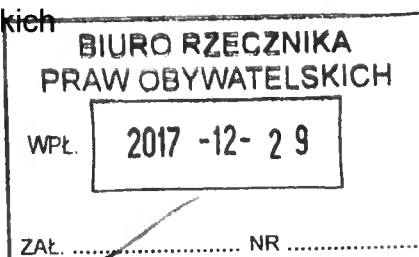

MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ

Warszawa, 28 grudnia 2017 r.

DWKI-WSPE.400.62.2017.JKP

Pan Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo nr XI.7036.61.2017.AKB (data wpływu do MEN 27 listopada 2017 r.) dotyczące obowiązku zapewniania przez gminy dowozu dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do szkół i ośrodków lub zwrotu kosztów dowozu, mając na uwadze treść postanowienia Trybunału Konstytucyjnego¹, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Minister Edukacji Narodowej w 1999 roku uregulował w przepisach prawa oświatowego kwestie dowozu dzieci niepełnosprawnych do publicznych szkół. Od tego czasu przepisy ewaluowały zdecydowanie na korzyść dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. Przepisy ustawy o systemie oświaty² oraz ustawy - Prawo oświatowe³, dotyczące obowiązkowego zapewnienia przez gminę dzieciom i młodzieży z różnymi rodzajami niepełnosprawności bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do jednostek systemu oświaty, lub zwrotu kosztów dowozu jeśli zapewniają go rodzice dzieci – zagwarantowały tej grupie beneficjentów systemu oświaty realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki. Dotyczy to również uczniów niepełnosprawnych, którzy skorzystali z możliwości przedłużenia okresu nauki na danym etapie edukacyjnym⁴.

¹ Sygn. Akt S I/17, z dnia 17 października 2017 r.

² Art. 14a ust. 4 i art. 17 ust. 3a pkt 1-3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2017 r. poz. 2198).

³ Art. 32 ust. 6 i art. 39 ust. 4 pkt 1-3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, z późn. zm.), w związku z art. 4 pkt 4 ustawy z dnia 21 kwietnia 2017 r. o zmianie ustawy o systemie informacji oświatowej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 949).

⁴ § 5 ust. 1, 2 i 4 rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej:

– z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. poz. 703);

W przypadku innych niepełnosprawności lub szkół i ośrodków niż wymienione w ww. ustawach, do których gminy były i są nadal zobowiązane zapewnić bezpłatny transport i opiekę, możliwe było i jest nadal zorganizowanie bezpłatnego transportu i opieki na podstawie przepisów *ustawy o samorządzie gminnym*⁵.

Zatem, w opinii Ministra Edukacji Narodowej przepisy dotyczące dowozu nie uniemożliwiają realizacji przez dzieci i młodzież niepełnosprawną obowiązków, o których mowa powyżej. Nie naruszają również prawa tych uczniów do edukacji, w tym edukacji włączającej, wynikającej z realizowania przez Polskę postanowień Konwencji praw osób niepełnosprawnych, w szczególności w odniesieniu do artykułu 24 Konwencji, który zobowiązuje Państwa Strony do zapewnienia edukacji włączającej na wszystkich szczeblach kształcenia⁶.

Odnosnie uwagi dotyczącej braku kryteriów ustalania kwoty refundacji kosztów dowozu dziecka i opiekuna, w przypadku, gdy dowóz i opiekę zapewniają rodzice, zdaniem MEN należy tę kwestię uregulować na poziomie innych przepisów niż przepisy prawa oświatowego. Dotyczą one bowiem zadań i kompetencji jednostek samorządu terytorialnego (JST) odpowiedzialnych za zapewnienie dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej bezpłatnego dowozu do szkół i ośrodków, lub zwrotu kosztów dowozu, co znajduje bezpośrednie przełożenie na gospodarowanie finansami publicznymi w danej gminie. Natomiast przepisy prawa oświatowego regulują przede wszystkim kwestie dotyczące organizacji nauki, wychowania i opieki w przedszkolach, szkołach i placówkach systemu oświaty. Minister Edukacji Narodowej nie może ingerować i rozstrzygać decyzji podejmowanych przez JST, tym bardziej związanych z wydatkowaniem środków finansowych przeznaczanych na zapewnienie przez gminę bezpłatnego dowozu lub zwrot kosztów dowozu rodzicom dziecka.

Niezasadna jest uwaga wskazująca na zmianę uprawnień dzieci i młodzieży w dowozie do ośrodków umożliwiających dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, a także dzieciom

– z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. poz. 204, z późn. zm.);

w związku z przepisami § 4 pkt 1-3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. poz. 1113), i § 4 pkt 1-2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. poz. 1578).

⁵ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875).

⁶ Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169).

Ratyfikowana przez Polskę 6 września 2012 r.: ustawa z dnia 15 czerwca 2012 r. o ratyfikacji Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. poz. 882).

i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki.

Przepisy prawa oświatowego nie zmieniły charakteru tego ośrodka, a jedynie doprecyzowały jego nazwę⁷. Zatem brak jest podstaw, aby traktować ośrodek jako szkołę specjalną czy inny rodzaj ośrodka, np. specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy⁸. Tym bardziej, że zarówno *ustawa o systemie oświaty*⁹, jak i *ustawa – Prawo oświatowe*¹⁰ zawierają definicję *szkoły specjalnej i placówki (ośrodka)*. Nieprawidłowe rozumienie i stosowanie przez gminy określenia *ośrodek* jako tożsamego z pojęciami: *szkoła specjalna lub specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy* – nie może utrudniać lub wręcz uniemożliwiać dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej realizacji obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, poprzez pozbawienie dotychczas zapewnianego bezpłatnego dowozu i opieki do jednostek systemu oświaty.

Ministerstwo Edukacji Narodowej podziela pogląd Pana Rzecznika dotyczący potrzeby uregulowania terminu *najbliższa szkoła*¹¹, w kontekście przepisów dotyczących zapewnienia przez gminę bezpłatnego dowozu do szkół i ośrodków. Doprecyzowanie powyższego określenia, z uwzględnieniem orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego, pozwoli na wyeliminowanie wątpliwości interpretacyjnych i ujednoczenie stosowania przez gminy przepisów w praktyce. Zapobiegnie również *wymuszaniu* na rodzicach dzieci i młodzieży niepełnosprawnej wyboru innej szkoły lub ośrodka niż najbliższy geograficznie miejscu zamieszkania dziecka, który nie zawsze zapewnia optymalne warunki kształcenia, wychowania, opieki i rewalidacji. Równocześnie trzeba mieć na uwadze, że tak jak dotychczas, będzie to skutkowało obciążeniami finansowymi dla gmin, jeśli rodzice dziecka wybiorą szkołę lub ośrodek inny niż najbliższy miejscu zamieszkania dziecka, ze względu na zapewnienie w tej szkole lub ośrodku optymalnych warunków organizacji kształcenia specjalnego i zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dziecka.

Zasadna jest uwaga dotycząca braku precyzyjnych wymagań w stosunku do opiekunów zapewniających bezpieczeństwo uczniom z niepełnosprawnościami w czasie dowozu, jak i pojazdów, którymi transport jest realizowany. W opinii Ministra Edukacji Narodowej zasadnym będzie wskazanie ww. wymagań w przepisach innych niż przepisy prawa oświatowego. Bowiem obowiązek zorganizowania bezpłatnego dowozu i opieki uczniów niepełnosprawnych należy do zadań gminy. Zatem, powinien on dotyczyć również określenia warunków i zasad bezpiecznego dowozu dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do szkół i ośrodków. Służyć temu mogą decyzje wynikające z kompetencji

⁷ Art. 2 pkt 7, w związku z art. 4 pkt 14 ww. *ustawy – Prawo oświatowe*.

⁸ Który był i jest wymieniony w przywołanych przepisach ustaw i rozporządzeń jako jeden z rodzajów ośrodka specjalnego (placówki).

⁹ Art. 3 pkt 1a i 3 ww. *ustawy o systemie oświaty*.

¹⁰ Art. 4 pkt 2 i 14 ww. *ustawy – Prawo oświatowe*.

¹¹ O którym mowa w przepisach art. 17 ust. 3a pkt 1 ww. *ustawy o systemie oświaty* i art. 39 ust. 4 pkt 1 ww. *ustawy – Prawo oświatowe*.

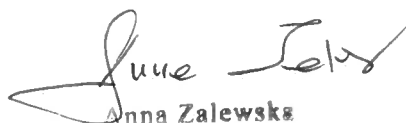
gmin, np. co do wyboru rodzaju pojazdu z uwzględnieniem jego stanu technicznego i dostosowania do rodzaju niepełnosprawności dzieci oraz zapewnienie podczas dowozu opiekunów z odpowiednimi kwalifikacjami, w tym z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.

Jednocześnie uprzejmie informuję, iż wychodząc naprzeciw oczekiwaniom społecznym, obecnie w Ministerstwie Edukacji Narodowej prowadzone są prace koncepcyjne dotyczące m. in. zmian w kształceniu dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym analizowane są kwestie dotyczące potrzeb dzieci i uczniów niepełnosprawnych w zakresie zapewnienia bezpłatnego dowozu i opieki w czasie transportu do szkół i placówek.

Kwestie o których mowa w przedmiotowym piśmie i postanowieniu Trybunału Konstytucyjnego, będą analizowane i konsultowane z jednostkami samorządu terytorialnego, a o podjętych przez MEN ustaleniach zostanie Pan poinformowany odrębnym pismem.

Jednocześnie wskazane byłoby zaangażowanie Pana Rzecznika w przygotowanie rozwiązań jak najbardziej korzystnych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz ich rodziców, związanych z dowozem ww. grupy uczniów do szkół i placówek systemu oświaty.

Z wyrazami szacunku

Anna Zalewska

**MINISTERSTWO
EDUKACJI NARODOWEJ**
00-918 Warszawa, al. J. Ch. Szucha 25
tel. 22 34-74-100

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2017 -12- 2 9
ZAL.	NR

DWKI-WSPE.400.62.2017.JKP
00 PRIORYTET

245542 2017-12-28

Rzecznik Praw Obywatelskich
Warszawa Aleja Solidarności 77
00-090 Warszawa

2017-12-28 185770